

Mag het middenveld aan politiek doen?

Slotconferentie CSI

4 februari 2020, Gent – Pieter Cools, Ruud Wouters en Stijn Oosterlynck

@CSIFlanders / #CSIFlanders

www.middenveldinnovatie.be

Programma

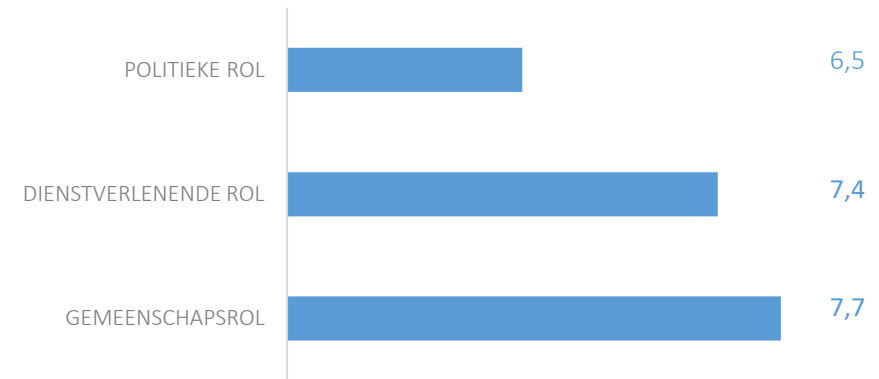
1. Inleiding (5 min)
2. Case Study: Femma (13 min)
3. Case Study: Verenigingen Waar Armen het Woord Nemen (13 min)
4. Panelgesprek: Riet Ory (Femma) & David de Vaal (VWAWN) (40 min)
5. Discussie met zaal (15 min)

Inleiding

- Actuele kwestie: is het middenveld gedepolitiseerd? krimpt de ruimte om aan politiek te doen?
- Vaststellingen:
  - politieke rol is **belangrijk** voor lokaal en Vlaams middenveld, maar minder belangrijk dan dienstverlening en gemeenschapsvorming

ROLOPNAME DOOR VLAAMSE MIDDENVELDORGANISATIES

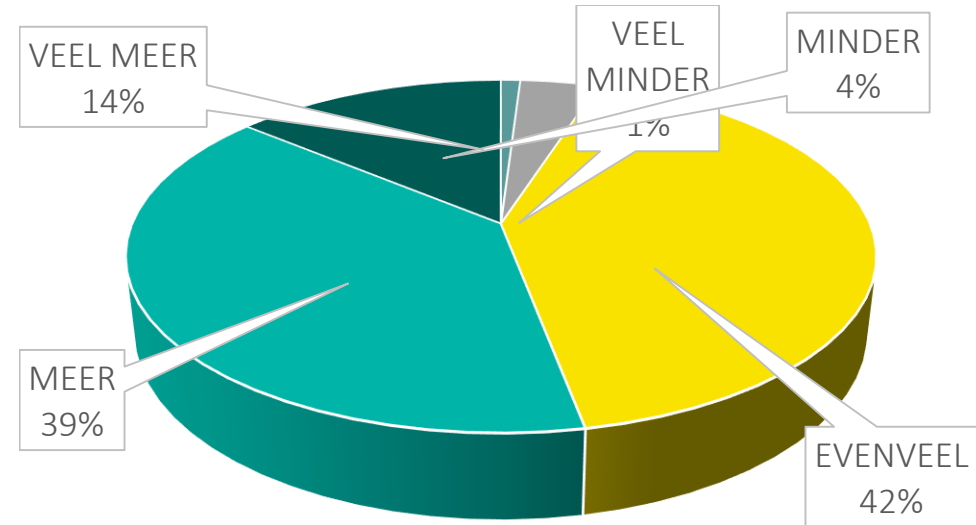
“Vlaamse middenveldorganisaties vinden van zichzelf dat ze ‘eerder wel’ een politieke rol opnemen en maatschappelijke of politieke verandering nastreven. Ze nemen die rol gemiddeld gesproken wel minder sterk op dan de rollen van gemeenschapsvorming en dienstverlening.”

Inleiding

- volgens middenveldorganisaties doen ze **evenveel, meer of veel meer** aan politiek dan tien jaar geleden

- gezien erg diverse tradities van ‘aan politiek doen’, brede invulling politieke rol: **maatschappelijke of politieke verandering** nastreven
- **nieuwe invullingen** van politieke rol: deliberatief, agonistische, leefstijlpolitiek, (alternatieve) instituties uitbouwen

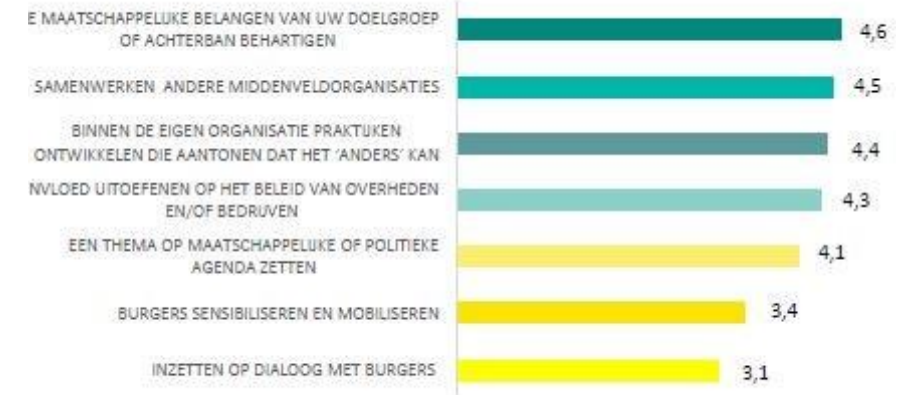
Inleiding

- rode draad: maatschappelijke en politieke verandering nastreven op 'publieke' manier (versus 'elite' politiek van verzuiling) -> **'politisering'**
- belangenbehartiging centraal
- minder gericht naar achterban en burgers, meer naar overhead en bedrijven

POLITIEKE ROL | INVULLING

BELANGENBEHARTIGING STAAT CENTRAAL

Het verdedigen van de belangen van de achterban staat centraal in de invulling van de politieke rol. Ook samenwerken met andere organisaties en invloed uitoefenen op overheden of bedrijven is een vast onderdeel van het nastreven van maatschappelijke of politieke verandering. Een dialoog opzetten met burgers en ze sensibiliseren en mobiliseren komt minder algemeen voor.

POLITIEKE ROLOPNAMME BETEKENT VOORAL INZETTEN OP EXTERNE RELATIES

Middenveldorganisaties nemen hun politieke rol eerder op in termen van externe relaties (tav andere middenveldorganisaties, overheid, bedrijven, agenda-setting, maatschappelijk debat) dan wel ten aanzien van de eigen achterban en organisatie.

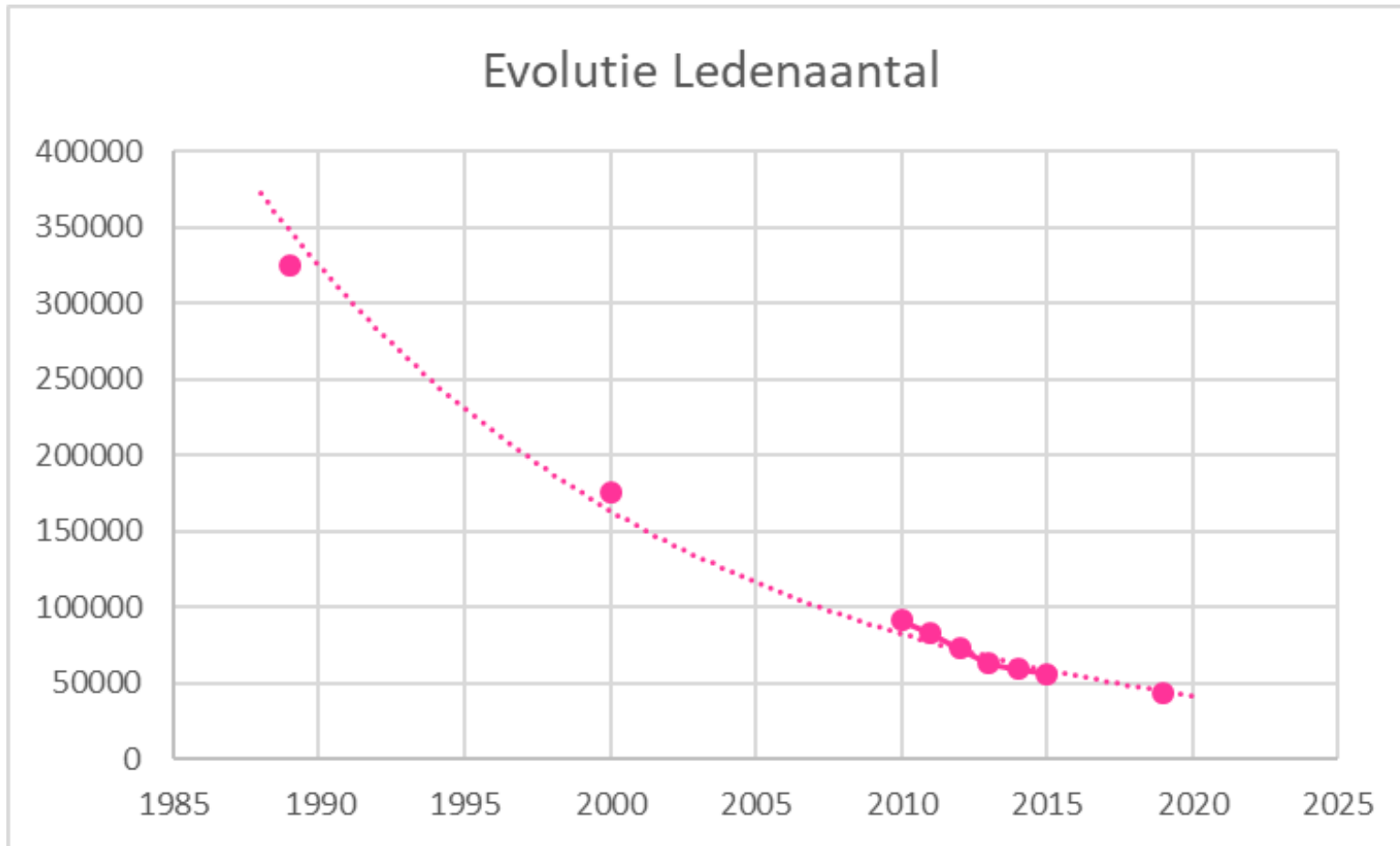
Case Study Femma

Uitgangspunt

- Femma = vroegere KAV
  - Missie = *“Femina scheidt ontmoetingskansen, beweegt vrouwen en verdedigt hun belangen. Zo bouwen we aan een wereld waarin elke vrouw zich ontplooit. Rechtvaardigheid en solidariteit inspireren ons”*
- Grote maatschappelijke veranderingen
- Voortdurende verlieservaring
  - Minder groepen, leden, aanbod
  - Minder impact

The logo for Femina, featuring the word "femina" in a pink, cursive font. A small green circle containing a white lowercase "f" is positioned above the final "a".

Case Study Femma

“Wij waren een mooie begrafenis aan het organiseren voor een mooie organisatie”

Adjunct-directeur

Case Study Femma

Uitdaging

- steeds minder gehoor via klassieke belangenbehartiging

“Wij maakten klassieke memoranda, maar daar gebeurde precies niets mee. We wisten dat dat verticaal geklasseerd werd. We werden ook kleiner: we hadden geen grote studiedienst meer.”

Team Bewegen

Case Study Femma

Innovatie

- meer politiek & meer politiserend
- Van reactief & realistisch naar pro-actief & utopisch:
  - Eén thema: Evenwichtig en kwaliteitsvol combineren
    - = hét kernprobleem; dicht bij ID organisatie
  - Nieuwe campagne: “Gericht op Evenwicht”
    - Bredere doelgroep dan traditionele achterban
  - Practice what you preach: 30-urenweek in eigen organisatie
    - Door actieonderzoek wordt Femma ervaringsdeskundig expert
  - Experimenteren met fondsenwerving
    - Trial & error; autonomie & draagvlak

Case Study Femma

Randvoorwaarden

- Durven experimenteren: falen mag, leren moet
- Sterk leiderschap
- Nieuwe samenstelling Raad van Bestuur
- Middelen

Spanningen

- eigen achterban & top-down?
- Relatie zuil?
- Spreidstand tussen gezellig en strijdbaar?

Case study: Verenigingen Waar Mensen in Armoede het Woord Nemen

Uitgangspunt

- VWAWN zijn lokale participatieve organisaties die via door dialoog inzetten op structurele maatschappelijke verandering
  - Naast dit basiswerk ook project werk en dienstverlening
  - Vlaams vertegenwoordigd door Netwerk tegen Armoede
- Kritische beleidspartner ('armoededecreet' 2003)
  - Vrij uniek in Europa: een geïnstitutionaliseerde sociale beweging?
- Vandaag staat hun sociaal innovatief model en politieke rol onder druk

Case study: VWAWN

Uitdaging

- Dalend draagvlak voor participatieve aanpak bij beleidsmakers
  - Vlaams: uitholling beleidskader - Lokaal: zeer veel variatie,
  - Sterk afhankelijk van beleid voor middelen en impact

“De relevantie van het middenveld in armoedebestrijding wordt in hoge mate bepaald door de overheid en hun welwillendheid wat betreft financiering en het nakomen van afspraken. Dit is anders bij andere middenveldorganisaties omdat die meestal sociale en economische macht vertegenwoordigen. Mensen in armoede hebben dat niet. In die zin is de vertegenwoordiging van mensen in armoede een veertje in de wind” – Emeritus professor

Case study: VWAWN

“Men heeft laten weten dat kritiek in de media niet gewenst is [...] je hoort vaak dat ‘als ze niet met oplossingen komen, ze ook niet met hun problemen moeten afkomen’ – Vlaamse administratie

Uitdaging

- Vlaams: uitholling beleidskader
- Lokaal: veel mogelijkheden en veel variatie
  - Zowel in houding van lokale overheid als tussen VWAWN
- Druk tot aanpassen
  - Flexibeler inspelen op vragen, aanbod tussen VWAWN beter afstemmen, impact zichtbaar maken, nadruk op dienstverlenende rol, ‘alle armen’ bereiken

Case study: VWAWN

Innovatie / adaptatie van politieke rol

- Verzakelijking, beeldvorming en co-creatie boven kritiek
  - Aantrekkelijke beeldvorming en projecten - *“niemand leest die rapporten”*
  - Verbindingen zoeken tussen dienstverlenend en politiek werk
“bij noodhulp zit groot potentieel” – “als partner heb je een stem”
  - Meerwaarde pro-actief zichtbaar maken en communiceren
  - Beleidsgericht werken op verschillende snelheden – *“niet alles aftoetsen”*
- Meer samenwerking voor politiserende signalen

Case study: VWAWN

Spanningen

- Lokaal liggen meer mogelijkheden, maar minder hefboomen
- Autonome organisaties met eigen historiek en visie
- Twee benaderingen: meer ‘dialogische’ en meer ‘ondernemende’
  - De definitie van professionaliteit en legitimiteit onder druk
  - *“Wat blijft er over van het oorspronkelijk emancipatorisch project door het oprichten door groepswerking en beleidsbeïnvloeding? Wat onderscheidt de VWAWN nog van andere sociale organisaties?”*

Algemene Bevindingen

- Rollen vergeleken: politieke rol belangrijker, maar zelden prioritair
  - Voor bepaalde sectoren wél (arbeid & economie, nieuwe sociale bewegingen)
  - Voornamelijk klassieke invulling (belangenbehartiging)
  - Onderscheid rollen of alles politiek?
- Weg van geprivilegieerd partnerschap
  - Einde van de dictaatcultuur; memoranda leveren niets op
- Nieuwe politieke rol—het middenveld moet meer meanderen
  - Makelaar van oplossingen
  - Initiator van publiek debat
  - Dynamische samen-werker

Panelgesprek

David De Vaal
(Netwerk Tegen Armoede)

Riet Ory
(Femina)

Discussie

